

Referat fra møte i Kringkastingsrådet 25.01.07

Kjellaug Nakkim ledet møtet, som ble holdt i møterom 7/8 i Radiohuset på Marienlyst.

Publisert: 22/3-2007 16:24

Dagsorden:

09.00: Avspillinger

09.30: NRKs Midtøsten-dekning

Innledninger ved utenriksredaktør Gunnar Myklebust, medieforsker Hilde Thoresen og filosof Henrik Syse

11.15: NRK og det språklige mangfold

Innledning ved fungerende TV-sjef Arne Helsingen

12.00: Lunsj

13.00: Programdrøfting

Programdirektørens orienteringer

Kringkastingssjefen informerer

Eventuelt

Til stede fra Rådet:

Jon Olav Alstad

Grethe Fossli

Hallgrim Berg

Finn Egil Holm

Roger Ingebrigtsen

Olaf Skogmo

Thomas Berland

Sigbjørn Molvik

Kjellaug Nakkim

Steinar Ness

Per Arne Olsen

Shabana Rehman

Til stede fra NRK:

Kringkastingssjef John G. Bernander

Kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti

Radiosjef Øyvind Vasaasen

Distrikts- og nyhetsdirektør Gro Holm

Programdirektør Tormod Kjensjord

Markeds- og komm.sjef Sigurd Sandvin

Fungerende TV-sjef Arne Helsingen

Nyhetsredaktør Grethe Gynnild Johnsen

Til stede fra sekretariatet:

Rådssekretær Leif Stavik

NRKs Midtøsten-dekning

- Midtøsten har tilsynelatende vært det mest kontroversielle emnet i utenriksjournalistikken i mange år. Ingen andre tema gir oss tilsvarende mange lytter- og seerbrev, de aller fleste er kritiske. Og de angår nesten alltid Israel, med beskyldninger om at vi er ensidige, partiske, ubalanserte, antiisraelske og pro-Palestina. Brevene er ofte påfallende likelydende og tilsynelatende samordnet. De har en tendens til å bli personlige overfor enkeltmedarbeidere i kritikken sin, og vi hadde en kraftig topp under krigen i Libanon sist sommer, sa utenriksredaktør Gunnar Myklebust i sin innledning.

- I en av reportasjene våre brukte vi uttrykket "Israels avstraffelse av Libanon". Dette var en kommentar som ble laget under sterkt tidspress. Det er ikke sikkert reporteren ville brukt den formuleringen under andre omstendigheter og i ettertid. Vi prøver også å unngå å bruke uttrykket hovedstad både om Jerusalem og Tel Aviv, sa Myklebust, og fortsatte: - Vi får også kritikk fra den andre siden med beskyldninger om at vi er pro-Israel. Men de er få i sammenligning.

Det kan virke som det bygges opp et inntrykk av at Norge er en versting når det gjelder antiisraelisme. Mitt inntrykk er at det stilles strengere krav til NRK i denne saken enn til andre nyhetsmedier, sa utenriksredaktør Gunnar Myklebust i sin innledning. Han henviste også til en uavhengig undersøkelse av BBCs Midtøsten-dekning, og denne rapporten kritiserer BBC for ikke å gi nok analyse og bakgrunn.

- Mitt oppdrag har vært å lytte til og se på et tverrsnitt av direkte-reportasjer og rapportering i juli og august i fjor. Dette ble jo stående som en mislykket krig for Israel. Å ha en balanse dersom det er en ubalanse i situasjonen man rapporterer fra, er vanskelig, sa filosof Henrik Syse i sin innledning.

- NRKs dekning når det gjelder direkte-reportering fremstår som bred og nær – gjerne med en reporter, en kommentar og bilder fra åstedene, også oppsøkende. Og det er grundig og solid. Her har man ikke hastverk i sendingene og setter gjerne av 7-10 min på begynnelsen av sendingene til temaet. Kildebruken er variert. Mange av reportasjene er preget av engasjement og drama, men det går ikke ut over rapporteringen. Sigurd Falkenberg Mikkelsen er mest gripende, mange av de sterkeste uttrykkene kommer her. Begreper som "israelsk aggresjon" og "human katastrofe" siteres fra lokale kilder, mens en sammensetning som "Israels voldsomme reaksjon" må stå for reporterens egen regning. Men han illustrerer opplevelsen der han er med sin erfaringsbeskrivelse. Jeg kan ikke si at jeg reagerer sterkt mot det – han har god evne til å bringe oss nær begivenhetene, sa Syse, og fortsatte: - Under innledningen av konflikten i sommer legges det mye vekt på Israels motivasjon. Utover i krigen blir bakgrunnen nedtonet. Det er antakelig naturlig, gitt krigens utvikling. Betyr det mangel på balanse? To forhold på den negative siden:

1. Reporter Lars Sigurd Sunnanå opptre markant forskjellig med det han sier på radio i forhold til hva han sier på TV. På radio er han nemlig roligere, mer balansert og spennende. På TV fremstår han som mer preget av forutinntatthet og sinne. Vi vet at sinne kan komme i veien for nøytralitet, og en del av setningene hans i siste del av juli virker unødig forutinntatte overfor Israels og USAs handlinger.

2. Jeg kunne dessuten ønsket en nøyere dekning av den interne israelske debatten og flere kommentarer fra offisielt israelsk hold – og en generelt større bredde av israelske stemmer. Særlig ønsker jeg mer om den akademiske debatten og flere kilder fra universitetsmiljøer. Dernest ønsker jeg større bredde i de arabiske kildene, og mer fokus på Irans rolle.

Jeg har vanskelig for å se at kritikken om "antiisraelisme" står seg hva angår det konkrete materialet jeg her har sett på. Jeg understreker at dette gjelder det begrensede materialet jeg er blitt bedt om å vurdere. Ekspertene som er brukt, fremstår i hovedsak som balanserte, og de er sjelden mennesker man må anta har en sterk, forutinntatt holdning. Jeg opplever ikke, i den dekningen jeg har sett på, større behov for mer markante tilhengere av Israels krigføring.

Jeg er som konklusjon imponert over hva NRKs nyhetsavdeling har fått til. Dette er komplekst stoff, og det klarer man å formidle. Men i møte med denne materien må man være veldig bevisst på ordvalg, prioritering og vinklinger og slik sett er det også her eksempler på at man kunne ha valgt annerledes og vært noe mer deskriptiv fra enkelte av journalistenes side. Virkeligheten er likevel så sterk at man – uten det som kan oppleves som ensidige og følelseladde uttrykk – får frem dramatikken i situasjonen. For eksempel bør ord og fraser som "avstraffelse", "renske opp" og "gjøre ferdig jobben" (alle brukt om Israels krigføring i de angjeldende reportasjene) unngås når de ikke er sitert fra hva aktører i konflikten sier, men snarere står for journalistens egen regning," avsluttet Henrik Syse.

- I all journalistikk er kildebruk viktig. Hvilke kilder som blir brukt, forteller oss om hvem som blir synliggjort, sa medieforsker Hilde Thoresen i sin innledning. Hun hadde tatt for seg nyhetsinnslag gjennom 11 uker fra januar til august - 283 innslag (133 TV, 150 radio). 558 kilder ble brukt.

- Jeg vil for øvrig gjøre oppmerksom på at henvendelsene om Midtøsten bare utgjør en liten del av henvendelsene til Publikumsservice, sa hun, før hun fortsatte: - En rekke kilder er brukt i innslagene –

offentlige kilder, berørte av krigen, uavhengige eksperter og representanter fra internasjonale organisasjoner. Dette tyder på at ulike aktører slipper til. NRK synliggjør begge sider, og det er jevn fordeling av dekning av Israel-Palestina og Israel-Libanon. Det ble rapportert direkte både fra Israel og Libanon under krigen i fjor sommer. Et tankekors er at undersøkelsen tyder på at ytterpunktene dominerer. Det er viktig å tenke over at også andre stemmer kunne kommet frem: Akademikere, flere opposisjonelle, sa Hilde Thoresen. Se presentasjon.

- Det er umulig å ha klare synspunkter på om dekningen har slagside. Enhver journalistisk virksomhet i en vanskelig verden vil ha en slagside, mente Roger Ingebrigtsen. - Men det virker som det er en balanse her som ikke burde virke støtende for noen. Det er betryggende, og bekrefter at mange klager er basert på overdrivelse. Men dekningen er veldig provinsial - man bruker helst norske kilder. Man må ikke bli så norsk at man ikke finner de beste kildene. Jeg synes ikke det vi har sett her underbygger en oppfatning om at NRK er anti-Israel, sa han.

- Saken er i utgangspunktet politisk betent. Det er viktig å ikke la personlige meninger om konflikten komme i fokus, sa Finn Egil Holm. - Det er påfallende hvor stor forskjell det er på Lars Sigurd Sunnanås reportasjer på radio og TV. Enkelte ganger ser jeg reportasjer med en harmdirrende Sunnanå på TV, mens jeg hører en analytisk Sunnanå på radio. Når det gjelder dekningen av Midtøsten som sådan, mener jeg det er for lite fokus på Irans rolle og for lite bakgrunnsstoff. Men generelt er NRKs dekning god, og det ser ikke ut til at NRK har slagside, mente Holm.

- Mange og forskjellige kilder er brukt i perioden, men denne oversikten har avgrenset verdi, fordi dette egentlig handler om dekning over lang tid, sa Hallgrim Berg. - Det er noen aksiomer som gjerne legges til grunn: Palestinerne er offer, det er Israels skyld at det står dårlig til i arabiske land. Israel får skylda. Alt dette ligger under reportasjene. Helhetsinntrykket blir at Israel og USA har mesteparten av ansvaret for å rydde opp, sa Berg, og fortsatte: - Jeg er også enig i at Irans rolle trenger mer fokus. Golda Meir sa: Israel har valget mellom å være død og godt likt, eller i live og hatet. I dette området går fronten mellom den demokratiske, jødekrystne verden og et totalitært islam, som er på offensiven. NRK burde tatt opp fenomenet med at venstresida i Europa, som tidligere har slått mot religiøse tyranni, nå allierer seg med det islamske ytterste høyre. Dette synes jeg er tatt lite opp i NRK generelt. Dessuten er det store grupper som havner i nyhetsskyggen - minoritetsgrupper i Midtøsten. Mange interessante urfolk og kristne, kurdiske og jødiske minoriteter.

Grethe Fossli var enig i at debatten kan bli veldig politisk. - Det hadde for øvrig vært interessant å vite hvem som sender klager. Er det kun gjengangere? Jeg synes i hovedsak sendingene fra Midtøsten har vært veldig gode. Dere har gode reportere. Og hvordan kan man unngå å vise engasjement når man står midt oppi det? Ære være dem for at de viser litt følelser, sa hun.

Jon Olav Alstad etterlyste mer om de langvarige konsekvensene av krig. - Ellers synes jeg dekningen er balansert, uten slagside. Men jeg vil gjerne vite mer om norsk-israelske bånd, sa han.

- Det er et faktum at Israel er den sterke part, landet hører til verdens 4-5 største krigsmakter. Det er også et faktum at områder er okkuperte. Noen klager på virkeligheten fordi de synes den er vanskelig, sa Sigbjørn Molvik, som mente at partene ikke kan beskrives med samme ord.

- Det er bra at NRK bruker så mye sendetid på dette. Jeg opplever at protestene bygger på at man misliker det som faktisk skjer, sa Steinar Ness. - NRK har noen utfordringer når det gjelder dramaturgi kontra analyse og bakgrunn. Dere viser til andre programmer enn Dagsrevyen når det gjelder bakgrunnsstoff, men Dagsrevyen er den viktigste sendingen, så det er viktig med plass til bakgrunn også i den sendeflaten, sa Ness, som også etterlyste den interne debatten i Israel. - Ikke alle der er enig i det som skjer, sa han.

- Kanskje burde man hente inn flere Israelsympatiserende kilder? mente Shabana Rehman, som også sa at man burde finne flere nøytrale kilder både blant arabere og jøder.

- Jeg synes reportasjene fra Midtøsten har endret seg over tid. De var mer partiske for noen år siden. Da hadde man ofte bare en reporter på stedet som skulle dekke begge sider. I konflikten i 2006 hadde man en reporter på hvert sted, og det gir større balanse, mente Kjellaug Nakkim, som mente at radio er bedre på formidling av slike konflikter enn TV fordi det er mer rom for utdypning og større og bredere

flater.

- Vil en fremstilling av symmetriske maktstørrelser gi et riktig bilde? Nei. Det blir usant å framstille dette som en konflikt mellom likeverdige parter, mente distrikts- og nyhetsdirektør Gro Holm. - Vi har et forbedringspotensial - en del av språkbruken kan ha vært skjev. Vi jobber med å få folk under press til å bruke de riktige ordene. Men det er klart reporterene skal vise følelser og engasjement. Vi må dekke lidelsen på begge sider. Når det gjelder begrep som "okkupert", er det en del av en anerkjent internasjonal språkbruk. Vi prøver å unngå "motstandskjempere" og "terrorister". Og jeg er enig i at vi skulle hatt rom for enda flere stemmer. Når det gjelder bakgrunnsstoff, må vi fra tid til annen minne folk om røttene til konflikten, men ikke hver gang. Det er for øvrig når vi snakker historie at konfliktene mellom ulike grupper i debatten øker, sa Holm.

- Det er ikke symmetri i maktstyrken. Men i et større spill, når det gjelder å posisjonere seg i verdenspolitikken, har ikke et lite demokrati som Israel så mye å stille opp med mot 21 arabiske stater. Det er heller ikke tvil om at det er en okkupasjon. Men det må ikke brukes som argument for selvmordsbombere. Terrorismen starta lenge før okkupasjonen, sa Hallgrim Berg, og fortsatte. - Er det slik at de som er utenriksmedarbeidere i dette huset er ansatt på livstid? De bør sirkulere litt, ikke være for lenge i ett område. Og at man på full lønn i NRK har tid til å legge stoff til side og skrive bøker istedenfor å la arbeidsgiver få tilgang til kunnskapen til glede for seere og lyttere! Og attpåtil blir promotert i beste sendetid. Er dette riktig? Hva med arbeidsetikk og moral. Er dette en praksis som bør endres?

- Når det gjelder hvor lenge korrespondentene skal være på samme sted, vil jeg si at kompetanse og kunnskap erhvervet gjennom opplevd liv skaper de sterkeste overleveringene vi har, sa John G. Bernander. - Jeg vil at alle medarbeidere skal benytte seg av det fantastiske forlagshuset vi har i NRK Aktivum. Jeg er for øvrig imponert over at de som har vært lenge i dette området klarer å beholde betrakterens avstand. Men også unge medarbeidere skal få mulighet til å bygge seg opp, sa Bernander. - Kompetansen som bygges opp av våre medarbeidere der ute får vi all mulig glede av, men de må også gjerne skrive bøker. Vi er trygge på at vi får det vi kan forvente av stoff. Vi har et system der korrespondentene roterer. Og vi leter til enhver tid etter de beste både i huset og utenfor.

NRK og det språklige mangfold

Kjellaug Nakkim redegjorde for bakgrunnen for temaet: Et åpent brev fra Ada Haug, Eivind Smith og Rolf Tobiassen om manglende mangfold av særlig europeiske fremmedspråk i NRK.

- At utenlandske kanaler ramler ut av kanalpakkene, kan ikke vi gjøre så mye med. Men det er en interessant debatt, sa fungerende TV-sjef Arne Helsingen. - Vi ønsker å presentere mye nordisk og balansere det amerikanske mot det europeiske. Pr. i dag har vi tilbud på alle europeiske språk, men engelsk dominerer av ikke-nordisk. Det norske folk har dragnig mot det britiske, og distributørene tilbyr ofte stoffet på engelsk. Dessuten gir vår pakkeavtale med BBC en del fantastiske programmer. Vi har sendt en del fransk og tysk, men mye mindre enn det engelske. På NRK2 kan vi tilby det litt smalere stoffet. Derfor sender vi blant annet en meksikansk serie, og vi har to filmflater nesten utelukkende med europeisk film og såkalt verdensfilm. Søndagsfilmen på NRK1 favner bredt, med en overvekt av norsk og amerikansk film. Når det gjelder nordisk film, så har vi en stor nordisk forpliktelse og vi sender mye nordisk dokumentar. Vi er bevisste på å få programstoff fra hele verden og fra forskjellige kulturer. Henvendelser som denne er viktig for oss, men vi synes ikke vi har noen grunn til å skifte framtidstankene drastisk, sa Helsingen.

- Jeg mener vi hører til Europa, og er glad for at NRK sender mye europeisk. Men jeg håper at NRK fortsetter å legge vekt på kvalitet og ikke språk for språkets skyld, sa Kjellaug Nakkim. Grethe Fossli var enig. - Jeg må berømme dere for alle de nordiske programmene. Jeg er også enig i at kvalitet er viktigere enn kvantitet når det gjelder språk.

- Produksjonene NRK kjøper inn må vedrøre dagens mennesker og ha en "story to tell", sa Hallgrim Berg. - Tendensens til å nedvurdere eller advare mot det som kommer fra et spesielt land, er veldig overdrevet. Se på "Six feet under" og "Carnivale" for eksempel. Veldig bra serier. Jeg er ikke imponert over dette brevet. Hører ikke Norge, England og USA til den samme kulturkretsen? spurte Berg, mens Shabana Rehman etterlyste flere spanske programmer.

- Vi har hatt en meksikansk serie nå på NRK2, og vi sender mye spanskspråklig film, sa Arne Helsingen.
- Et av de viktigste bidragene til språklig mangfold er for øvrig at vi ikke voicer våre intervjuobjekter, vi tekster. Mange andre land voicer. Og dessuten - når vi har valget mellom originalspråklig og engelskspråklig, velger vi originalspråket.

- Det er spesielt i Skandinavia at vi ikke dubber programmer. Det er rart å se engelsk film på italiensk, og jeg er glad for at vi bruker tekst her, sa Kjellaug Nakkim. – Jeg må for øvrig berømme NRK for langt høyere standard enn mange TV-stasjoner ute.

Programdrøfting

Klage på nyhetsinnslag med henrettelsen av Saddam Hussein

- Det var stor interesse rundt henrettelsen av Saddam Hussein, og det ville vært håpløst av NRK å ikke dekke en sånn type hendelse – uavhengig av tidspunkt på døgnet, mente Finn Egil Holm. – Det kunne vært vist sterkere bilder – hele hendelsen var tilgjengelig. Her må det ha vært en intern diskusjon. Det er et større problem at slikt blir filmet enn at TV-kanaler får tilgang til og publiserer deler av det. Og dette ville vekket reaksjoner uansett når på døgnet det ville blitt sendt, sa Holm.

- Vi har sterke begrensninger mht hvilke bilder vi bruker på dagtid, og vi sitter ofte på bilder som er for sterke til å sende på dagtid. Men når vi kommer til Dagsrevyen, regner vi med at det er foreldrene som har fjernkontrollen, sa nyhetsredaktør Grethe Gynnild Johnsen. Kl. 12 viste vi ikke de sterkeste bildene, men utover ettermiddagen viste vi noe mer. Vi hadde lange diskusjoner om hvor mye vi skulle sende. Dette var uvanlige bilder, men det var viktig med dokumentasjon av at dette faktisk hadde skjedd. Vi gjorde dette bevisst, men burde kanskje advart tydeligere mot sterke bilder. En annen ting er at bildene blir liggende ute på spilleren vår på nettet, og her er det ofte barn er innom. Her kan man se på det om og om igjen. Det er grunn til å være obs på dette og ta mer hensyn til det i framtida.

Klage på reisetidspunkt - Brennpunkt om Tsjetsjenia

- Det var svikt i våre rutiner, dette skulle ikke vært sendt på dette tidspunktet. Vi har en rutinemessig dialog med Brennpunkt om når programmet skal sendes i reprise, men det skjedde ikke denne gangen, sa Kari Werner Øfsti.

- Jeg har ikke behov for å se at folk blir skutt, det holder å få det fortalt. For min del spiller det ingen rolle om det sendes på dagen eller kvelden. Uansett er det tale om en ekkel opplevelse, og jeg ville ikke ha sendt denne skuddserien, sa Olaf Skogmo.

- Rådet tar utgangspunkt i svarbrevet fra NRK når vi svarer klageren, konkluderte Kjellaug Nakkim.

Klage på serien Dronning Elizabeth I

- Denne er innkjøpt fra BBC, og man driver vel ikke sensur på program fra BBC? sa Kjellaug Nakkim.

- Jeg føler ikke behov for å gi klageren medhold. Serien inneholder stor skuespillerkunst, og jeg synes det er riktig å sende dette. Det hadde ikke vært riktig å begrense brutaliteten, sa Per Arne Olsen. Steinar Ness var enig. - Dette ligger innenfor rammene av det man kan sende. Men burde andre programmer enn filmer ha anbefalt aldersgrense?

- Dette følger naturlig av "vannskille"-problematikken, det vi sender etter kl. 21 mener vi at barn ikke skal se, svarte John G. Bernander.

- Jeg syntes scenen var tøff og ville snu meg bort. Og jeg er som jeger vant til blod og tarmen. Slike innslag bør annonseres med advarsel om sterke eller ekstra sterke scener, sa Olaf Skogmo.

- Dette er en god serie, med gode skuespillere. Rådet er enig om at klageren ikke får medhold, men henviser til at programmet sendes etter vannskillet, konkluderte Kjellaug Nakkim.

Programdirektørens orienteringer

- Vi har hatt en økning i TV-seing siden 2000, men i høst gikk seingen tilbake med noen minutter. Det

har vært noe dårligere fredager og lørdager enn vi kunne ønske oss, men vi har hatt den beste søndagen noensinne. Og vi klarer oss bra uten norsk fotball. Dessuten har vi hatt kjempetall på både radio og TV på nyåret, og flere nylanseringer på TV har slått godt an: Kodenavn Hunter, et bedre Puls. Vi er tilbake med Beat for beat, og har ligget over en million på alle programmene i gullrekka på fredagen. Grand Prix fra Alta var strålende, og vi har fått gode tilbakemeldinger på delfinalene.

- Nettsatsingen begynner å gi uttelling. Vi satser flere kroner og øker nettsatsingen med 60 %. Strategien med store portaler - barn, nyheter osv, fungerer. Vi har gått forbi SOL og puster Aftenposten i nakken med 700-800 000 daglige lesere, sa Kari Werner Øfsti.

Kringkastingssjefen informerer

- 19. mars tiltrer Hans-Tore Bjerkaas som ny kringkastingssjef
- "Lisenssaken" er foreløpig avblåst – lisensen skal skrives ut som før inntil videre. Om det blir endringer, vil Kulturdepartementet eventuelt sende ut et høringsutkast i forkant.
- Her var ikke mediene gode nok, og det skapte mye turbulens, sa Kjellaug Nakkim, som samtidig etterlyste innspill til temaer som skal tas opp framover. Neste møte er 8. mars.

Vetle Daler, referent